

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce: Etická dilemata při práci v azylovém domě pro matky s dětmi v tísni

Autor práce: Bc. Marta Dvořáková

Obor studia: Etika v sociální práci

Posudek vypracoval: Mgr. Karel Šimr, Ph.D.

Datum: 26.5. 2020

Autorka si ve své diplomové práci klade za cíl zjistit nejčastější etická dilemata pracovníků v prostředí sociálních služeb, konkrétně v azylovém domě pro matky s dětmi v tísni a hledat způsoby jejich řešení. Vychází přitom z průzkumu mezi sociálními pracovníky v Domově sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísni při Oblastní charitě v Klatovech.

Vlastnímu šetření předchází obecná část, v níž se autorka nejprve věnuje problematice sociální práce v azylovém domě. Od přiblížení tématu bezdomovectví a osamocené rodičovství postupuje k charakteristice azylových domů a sociální práce v nich.

Poté uvádí do problematiky etiky v sociální práci. Po vymezení základních pojmů přibližuje problematiku etických dilemat, která tvoří hlavní oblast jejího zájmu. Nastiňuje možnosti zvládnutí problému, zmiňuje problematiku hodnot (střet soukromých a profesních hodnot) a etických kodexů. Na závěr této části popisuje jednotlivé etické teorie (etiku ctností, situační etiku, etiku diskurzu, etiku péče a utilitarismus). Etické problémy a dilemata identifikuje ve třech základních oblastech: práv a kvality života jednotlivců, obecného blaha a nerovnoprávnosti a strukturálního útlaku. Rozlišuje zde také problémy etické a morální a dilemata zjevná a latentní.

Následně přichází k výsledkům svého šetření a určuje okruhy, v nichž k etickým dilematům z pohledu sociálních pracovníků dochází. Jde o dilema mezi všeobecným a individuálním přístupem, mezi pomocí a kontrolou, mlčenlivostí nebo předáváním informací, hranic osobní angažovanosti, poskytování materiální pomoci, umožňování návštěv předchozích agresorů a ukončení služby.

Právě dilematu, zda ukončit či neukončit službu klientce, která porušuje pravidla domova, autorka práce věnuje vlastní kapitolu. Dilema se pokouší rozebrat za pomoci Kantovy etiky, kterou nejprve podrobněji rozebírá. Připomíná Kantův kategorický imperativ s jeho požadavkem obecnosti zásad etického rozhodování a důrazem na člověka jako subjekt, který je vždy účelem o sobě, nikoli prostředkem k uspokojení potřeb druhých.

Na základě aplikace Kantova přístupu na zvolené dilema dochází autorka k tomu, že by pracovníce při rozhodnutí neměly brát ohled na možné následky (např. odebrání dětí) ani na vlastní soucit s rodinou. Stranou by měly zůstat i předchozí zkušenosti pracovníků. Domnívá se, že tento odosobněný způsob řešení dilematu je problematický – a to přinejmenším

vzhledem k organizačnímu kontextu křesťanské charitativní organizace. Autorka sama v textu přiznává, že křesťanské etice by byl bližší (a v charitní praxi tomu tak také skutečně bývá - se všemi výhodami i problémy, které to přináší) situační přístup.

Problematičnost je možné dokumentovat např. na otázce oznamování situace OSPODu. Z hlediska Kantovy etiky by bylo problematické předem klientce hrozit kontaktem služby s úřady, protože by šlo o uvažování v rovině možných důsledků navíc s nevhodným emocionálním tlakem. Domnívám se ovšem, že v tomto případě by nešlo o vyhrožování, ale o upozornění na možné následky jednání klientky, o podání informace, která může její rozhodnutí pozitivně ovlivnit. A to považuji z hlediska sociální práce i křesťanské etiky za oprávněné a správné.

Daleko více přiléhavý je Kantův přístup v případě užití druhé části kategorického imperativu s důrazem na klienta jako subjekt, osobu, která není prostředkem, ale účelem o sobě, s vlastní důstojností. Toto východisko považuji za více slučitelné s křesťanským pohledem a teologickým zakotvením křesťansky orientované sociální práce. Za důležité považuji zejména autorkou zmíněné varování, že další poskytování nebo neposkytování služby by mohlo být chápáno jako prostředek k dosažení vlastních ambicí pracovníků, než z hlediska svobody a z ní vycházející odpovědnosti klientky.

Vzhledem k uvedené kritice je ovšem třeba zmínit, že autorka nenavrhuje Kantův přístup jako jediné možné řešení, pouze na jeho příkladu ukazuje ambivalenci možných řešení. Práce je vypracována velmi pečlivě a přehledně, rovněž bez pravopisných a stylistických chyb.

Práci doporučuji k obhajobě.